

A to matinka sina випровожала;
 Що слізьми опроченьє давала,
 Ой слізьми опроченьє давала,
 На горе собі його вигодовала.
 Ой пішли ж козаци та пішли,
 А всіх було три тисячі.
 У Волощині здобич набрали,
 Здобич набрали, додому вертали.
 До дому йдучи пісню співали,
 Що гетьмана свого оплакали:
 — Ой іржали коні під гору йдучи,
 Голосили турки до Кілії йдучи.
 Як же пан гетьман до Кілії прибував,
 Усіх козаків по раді питав:
 Деся то мені, брати, сподіється.
 Деся то про мене вам оглядіться.
 Сподіювся пан гетьман у могили,
 Як його турки в Кілії забили. —
 Плакала стара баба Грицька,
 Мов перепелиха, мов перепелиха.
 Молода сестра сон-траву ірвала,
 Стару бабу Грицьку питала:
 — Чи той сон-трава козацька сила,
 Чи той сон-трава козаковий могила?
 Ой той сон-трава, доно, виріс у полі,
 Та дала ж то недоля його мой доні,
 Будем з тобою, доно, сумувати,
 Що нашого Івана у могилі шукати.
 Що нашого Івана турки забили,
 Турки забили, козаків схоронили,
 Біля Кілії на турецькій лінії.

Vai cu lacrimi în însoțea
 Îi crescuse spre pierzania ei
 Vai, o porniră cazacii, o porniră
 Și au fost cu totul trei mii
 Au luat pradă din Moldova
 Au luat pradă s-au întors spre casă
 Mergând acasă cântau un cântec
 În care își jeleau hatmanul:
 Vai, au nechezat caii, pornind sub deal
 Au forfotit turcii mergând spre Chilia
 Iar cînd jupin hatmanul sosi la Chilia
 I-a strîns pe toți cazacii la sfat
 Undeva va trebui fraților să merg
 Undeva va trebui să mă căutați
 A mers jupin hatmanul în mormînt
 Cînd turcii l-au ucis la Chilia.
 A plîns bătrîna baba Grițîha
 Ca o prepelită, ca o prepelită;
 Tînăra soră rupea floarea vîntului
 Și o întreba pe bătrîna Grițîha:
 Oare puterea cazacului e ca floarea vîntului
 Oare floarea vîntului e mormîntul cazacului?
 Vai, floarea vîntului a crescut pe cîmp
 Și l-a dat nenorocul ficei mele
 Vom jeli fata mea împreună
 Că trebuie să-l căutăm pe Ivan al nostru în mormînt
 Că l-au ucis turcii pe Ivan al nostru
 L-au ucis turcii, l-au îngropat cazacii
 Lîngă Chilia la linia turcă.

Am reproduș în întregime textul, fiind vorba de o creație populară ucraineană cu conținuturi multiple cu istoria română. După cum arătam cu altă ocazie (Vezi articolul B. P. Hasdeu despre folclorul ucrainean în Rsl, vol. X, 1964, p. 114—115), Hasdeu acorda o mare atenție acestei balade și o socotea cu certitudine populară, el fiind, astfel, aproape singurul învățat care n-a acceptat părerea lui Antonovici și Dragomanov cu privire la neautenticitatea cîntecului. Încă din 1876 Hasdeu s-a pronunțat hotărît în favoarea autenticității lui. Ceea ce ni se pare și mai interesant e faptul că varianta din culegerea lui Gogol confirmă justetea căii pe care a mers filologul român în reconstituirea operei. Varianta lui Gogol e mult mai completă decît cea a lui Sreznjevski și prezintă multe apropieri cu forma ipotetică ce a presupus-o Hasdeu prin reunirea a două variante incomplete ale cîntecului.

Articolul lui O. Romanet confirmă, cu încă un exemplu, perspicacitatea de care a dat dovadă B. P. Hasdeu în cercetările sale asupra folclorului ucrainean.

MAGDALENA LÁSZLÓ

AFANASIE NIKITIN, *Călătorie peste trei mări*. Traducere, note și comentarii de Virgil Cîndea. București, Editura Științifică, 1960, 235 p. + 1 hartă

Cunoscuta *Călătorie peste trei mări* a tvereanului Afanasie Nikitin a apărut prima oară în limba română în prelucrarea literară a lui M. Muratov (traducere publicată de către Editura Tineretului, 1950). Această prelucrare nu respectă însă textul letopisețelor vremii, fiind mai mult o repovestire literară a textului furnizat de manuscrise.

În anul 1960 Editura Științifică a publicat o traducere integrală a *Călătoriei*, care are la bază cele mai bune ediții critice sovietice ale textului original. Traducerea aparține lui Virgil Cîndea.

Istoricul, geograful, etnograful și oricare alt cititor român dornic să parcurgă această lucrare de certă valoare istorică și literară, vor saluta și aprecia munca depusă de traducător spre a ne-o înfățișa într-o formă cit mai apropiată de ceea ce este textul manuscrisului original al însemnărilor și impresiilor de călătorie notate de Afanasie Nikitin.

Traducerea este precedată de o succintă prefață a autorului în care sînt stabilite coordonatele istorice, sociale și politice ale vremii cînd a apărut scrierea lui Nikitin. Precizînd din capul locului țelul urmărit prin publicarea în limba română a însemnărilor lui Afanasie Nikitin, autorul versiunii românești scrie: «traducerea românească a însemnărilor lui Afanasie Nikitin are drept scop să pună acest important monument al vechii literaturi ruse și al istoriei călătoriilor în general la îndemîna cercurilor largi de cititori de la noi, în condiții care să înlesnească totodată folosirea acestui text pentru cercetările în domeniul istoriei, geografiei sau etnografiei». (p. 23).